

رسوخ فناوری در کسب و کارهای گلخانه‌ای و شیلات

نادرقلی ابراهیمی

مدیر برنامه ملی توسعه

شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی

دفتر برنامه ملی توسعه شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی به عنوان نهادی فرابخشی از بدو فعالیت خود، بسترسازی توسعه فعالیت‌های مربوط به فناوری‌های راهبردی، کاربردی کردن و تجاری‌سازی فناوری‌های با اولویت بالا، رسوخ و نفوذ فناوری در خوشه‌های کسب و کار مرتبط با گلخانه و شیلات و استقرار الگوی بومی توسعه اقتصاد دانش بنیان را در دستور کار قرار داده تا ضمن تلاش در جهت هم‌راستاکردن ظرفیت‌های موجود دستگاه‌های اجرایی، با توانمندسازی و به‌کارگیری قابلیت‌های بنگاه‌های خصوصی و شرکت‌های دانش بنیان، نهاد‌های علمی - پژوهشی و بهره‌مندی از ابزارهای در دسترس از جمله توانمندسازی تولیدکنندگان و واحدهای فناوری، انجام حمایت‌های مالی و معنوی از ایجاد، توسعه و ارتقای زنجیره ارزش، تسهیلگری در تأمین منابع مالی جمعی و جهت‌دهی سرمایه‌های خرد به سمت تولید، توان و تلاش ملی را برای تحقق و مردمی‌سازی اقتصاد دانش بنیان در حوزه تولیدات گلخانه‌ای و شیلاتی، هماهنگ و حمایت کند.

در حقیقت از اولویت‌های اصلی برنامه ملی توسعه شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی ایجاد الگوی مناسب طراحی، احداث و بهره‌برداری از شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی فناوری و دانش بنیان با مشارکت و سرمایه‌گذاری مردم است. در این الگو فرآیند طراحی، احداث تا بهره‌برداری و فروش محصولات احصاء و مدون شده و توافقاتی با سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و همچنین سرمایه‌گذاران برای پیاده‌سازی الگوی مذکور در چند شهرک به صورت پایلوت صورت گرفته است. هدف اصلی در این زمینه فراهم کردن زمینه مناسب برای جذب سرمایه‌های در اختیار مردم به سمت تولید است؛ این الگو در صورت پیاده‌سازی می‌تواند جریان‌سازی عظیمی در کشور رقم بزند تا براساس آن علاوه بر مشارکت مردم در تولید، اشتغال مولد و پایدار به خصوص برای اقشار کمتر برخوردار فراهم کند. از دیگر اقدامات برنامه ملی می‌توان به حمایت از پروژه‌های دانش بنیان به منظور ارتقای دانش و فناوری در زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای و شیلاتی اشاره کرد؛ در این راستا با شناسایی و بررسی کارکرد حلقه‌های مختلف ارزش مطالعاتی درخصوص ساختار موجود و همچنین ساختار بهینه و مطلوب زنجیره ارزش صورت گرفته و در ادامه حدود ۳۰ پروژه به منظور ارتقای بهره‌وری زنجیره تعریف و بخشی از آن در حال اجراست که امیدواریم با حمایت‌های لازم مادی و معنوی بقیه پروژه‌ها نیز اجرا شده و به نتایج مناسبی دست یابد.

مروری بر فعالیت‌ها و برنامه‌های دفتر برنامه ملی توسعه شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی

برنامه‌ای فناوریانه برای تأمین امنیت غذایی

سرشار از جمعیت که مخرج مشترک و وجه تشابه بسیاری از شهرهای بزرگ جهان است، همه و همه نشان می‌دهد که کره زمین شلوغ‌ترین روزهای خودش را در این عمر کوتاه و معلق خود در جهان هستی، سپری می‌کند. این مسأله از جوانب مختلفی، بشر را به چالش می‌کشد و پر بیراه نیست اگر که بگوییم بغرنج‌ترین نوع این چالش‌ها معضل تأمین غذای این جمعیت است.

فراتر نرفته و این نکته نیاز به شناسایی چالش‌های فراوری توسعه گلخانه و برنامه‌ریزی برای انجام برخی اقدامات مؤثر دارد.

تولیدات پروتئین با منابع بهینه آبی

ایران کشوری است که به لحاظ اقلیم جغرافیایی، در زمینه دسترسی منابع آب شیرین، با محدودیت مواجه است. از طرفی افزایش جمعیت و در نتیجه افزایش نیاز به تولید پروتئین، لزوم استفاده از روش‌های نوین و کارآمد علمی را برای تولید پروتئین با حداقل مصرف آب و بازدهی بالا بیش از پیش آشکار کرده است. با توجه به وجود خطوط ساحلی وسیع و ارزشمند در کشور حدود ۸۹۰ کیلومتر در شمال و ۴۹۱۰ کیلومتر در جنوب، از مناسب‌ترین روش‌های قابل استفاده پرورش آبزیان در قفس و مزارع پرورش میگو است. استفاده از این روش‌ها دارای مزایایی از قبیل توسعه سواحل و اشتغال‌زایی در نوار ساحلی کشور، کاهش مصرف آب شیرین برای تولید پروتئین (تقریباً برابر صفر)، افزایش تولید پروتئین، ایجاد امنیت غذایی، افزایش دیپلماسی دریایی، هزینه سرمایه‌گذاری پایین در برابر سایر روش‌ها و تولید آبزیان با کیفیت بالاست.

تولیدات منابع پروتئینی آبی

در حال حاضر و براساس آخرین گزارشات، میزان پرورش ماهی در قفس در سال ۱۴۰۰ حدود ۹۰۰۰ تن در سال بوده که با هدف‌گذاری ۲۰۰ هزار تن تولید در سال در برنامه ششم توسعه فاصله بسیار زیادی دارد. ناگفته پیداست از مهم‌ترین دلایل فاصله هدف برنامه و اقدامات انجام شده، رسوخ و نفوذ نیافتن فناوری در زنجیره ارزش و نبود نگاه علمی و دانش بنیان در برنامه‌ریزی، اجرا و بهره‌برداری است. همچنین با وجود برآورده شدن میزان تولید حدود ۶۰ هزار تن میگو براساس برنامه ششم توسعه، دستیابی به هدف تولید ۱۶۰ هزار تن در برنامه پیشنهادی هفتم توسعه نیازمند ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناسب و ارتقای عملکرد مزارع موجود با به‌کارگیری فناوری‌های نوین و کاربردی است.

مناظر شلوغ شهری، ازدحام خودروهایی که ساعت‌ها در ترافیک‌های شهری پشت سر یکدیگر منتظر می‌ماند، واکنش‌های مملو از تردد قطارهای درون شهری، اتوبوس‌ها و تاکسی‌های در حال انفجار و

صادق کاشفی

خبرنگار

پیشران

امروزه تولید محصولات کشاورزی در جهان برای تأمین غذای انبساط به گذشته پراهمیت‌تر و دشوارتر شده است. به منظور فراهم کردن شرایط لازم و تسهیل در توسعه فناوری‌های مورد نیاز و تحقق اقتصاد دانش بنیان در حوزه تولید محصولات گلخانه‌ای و شیلاتی، دفتر برنامه ملی توسعه شهرک‌های گلخانه‌ای و شیلاتی در سال ۱۴۰۲ در معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری تشکیل شده تا به ایجاد بستر مناسب برای فعالیت گلخانه‌ها اهتمام بورزد.

چالش‌های صنعت کشاورزی

افزایش عملکرد در واحد سطح، توأم با کاهش مصرف آب برای تولید محصول و در نتیجه افزایش قابل توجه در بهره‌وری آب و سایر نهاده‌ها، از جمله مواردی است که در گلخانه‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. محدودیت توسعه اراضی قابل کشت به‌ویژه در کنار شهرهای بزرگ، بهره‌وری پایین تولید و نیز مسائل محیط زیستی، تأمین غذا در ایران را با مشکلات جدی مواجه ساخته و در چنین شرایطی تنها راهکار برای حل این چالش، بهره‌گیری بهینه و پایدار از منابع محدود آب کشور است. برای دستیابی به اهداف کمی و کیفی برنامه‌های توسعه‌ای و نیز سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور در بخش کشاورزی، ضروری است آخرین روش‌ها و فناوری‌های روز دنیا با محوریت ارتقای بهره‌وری به‌کار گرفته شود. تولید محصولات کشاورزی در محیط‌های کنترل شده، از جمله این فناوری‌هاست.

ایران؛ بستر مناسب فعالیت‌های گلخانه‌ای

توسعه تولیدات گلخانه‌ای در ایران با توجه به اقلیم خشک و نیمه خشک، اهمیت ویژه‌ای دارد؛ موقعیت جغرافیایی و آب و هوای کشورمان با طول روز بلند، شدت تابش مناسب، وجود اقلیم‌های مختلف و نزدیکی به بازارهای مصرف منطقه‌ای، شرایط مساعدی را برای انتخاب محل مناسب برای ساخت گلخانه‌ها و نیز توسعه کشت و تولید محصولات گلخانه‌ای فراهم آورده است ولی با وجود موارد عنوان شده و به‌رغم هدف‌گذاری ۴۸ هزار هکتاری سطح گلخانه‌ها در برنامه ششم توسعه و همچنین ۱۵۰ هزار هکتار در پیش‌نویس برنامه هفتم توسعه، هنوز سطح زیر کشت گلخانه‌های کشور از مرز حدود ۲۳ هزار هکتار

دانش در خدمت آبادانی

ایلدای کوهستان میانکوه» از شرکت‌های دانش بنیان فعال در زمینه کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری است. برداشت و مغز شدن روزانه حدود یک تن بته (پسته کوهی) از جنگل‌های زاگرس با دستگاه، فعالیتی است اشتغال‌زایی برای مردم بومی که به توسعه اقتصادی و محرومیت‌زدایی از آن منطقه کمک شایانی می‌کند. از راهکارهای مؤثر برای افزایش بهره‌برداری کشت محصولات کشاورزی و ایجاد اشتغال در روستاها استفاده از فناوری‌های مرتبط با کشاورزی مکانیزه است. از جمله این دستگاه‌ها می‌توان به دستگاه مکانیزه دان‌کن و خط شست و شوی زرشک در شهرستان درمیان

۱۳۹۶ فعالیت خود را در شمال غرب کشور با برند خانه‌سازی ایرداک آغاز کرده است و در زمینه ساخت خانه‌های پیش ساخته بتنی فعالیت می‌کند. خانه‌های پیش ساخته با صرف هزینه و زمان بسیار کمتری نصب می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرد. محصول این شرکت می‌تواند در ساخت مدرسه، درمانگاه و حتی خانه در مناطقی که چنین کمبودهایی را دارد بسیار مؤثر است. این در حالی است که چنین خانه‌هایی که از جنس بتن می‌تواند مقاومت خیلی بهتری نسبت به خانه‌های سنتی مناطق کم‌برخوردار داشته باشد و در برابر بلایای طبیعی از ساکنان محافظت کند. شرکت «تعاونی آبادانی و پیشرفت

توسعه اشتغال پایدار و زیرساخت‌های اقتصادی و بهداشتی در مناطق کم‌برخوردار کشور همواره از مأموریت‌های مهم دستگاه‌های مختلف کشور به حساب می‌آید. محرومیت‌زدایی از مناطق کم‌برخوردار که در کشور پهناور ایران تعدادشان کم نیست، هم به ارتقای جامعه کمک می‌کند و هم از تمرکز جمعیت در شهرهای بزرگ و چالش‌های مرتبط با آن می‌کاهد. شرکت‌های دانش بنیان زیادی است که در راستای همین اهداف فعالیت می‌کند و محصولاتشان توانسته به بهبود کیفیت زندگی در این مناطق کم‌برخوردار کمک کند یا به اشتغال‌آفرینی در این مناطق منجر شود.

شرکت دانش بنیان «پیشران ماشین تبریز» به عنوان پیشران حوزه صنعتی‌سازی ساختمان از سال

استان خراسان جنوبی اشاره کرد. دستگاه مکانیزه دان‌کن زرشک ساخته شرکت دانش بنیان «چاوش صنعت خاوران» در خراسان جنوبی است که با استفاده از این دستگاه روزانه چهار کیلوگرم دانه زرشک استحصال می‌شود و می‌تواند در رونق اقتصاد بومی این منطقه تأثیرگذار باشد.